

Input // output

Wereld van verschil

Empirisch onderzoek over menselijk gedrag in de economie maakt vaak gebruik van data van dezelfde landen. Mogelijk representeert het onderzoek daarom niet de hele wereldbevolking. Falk *et al.* presenteren de Global Preference Survey: een dataset over preferenties met ruim 80.000 respondenten verspreid over 76 landen. Deze dataset vertegenwoordigt negentig procent van de wereldbevolking. Uit het onderzoek blijkt dat bevolkingen in westerse landen vaak geduldiger zijn dan de rest van de wereld, maar ook eerder geneigd tot negatieve wederzijdsheid. In Zuidoost-Azie hebben – in tegen-

stelling tot China, Japan en Zuid-Korea – juist weinig geduld. Landen uit Noord-Afrika en het Midden-Oosten hebben een relatief hoge risicotolerantie. Ten slotte hebben bevolkingen uit Zuid-Amerika een laag niveau van negatieve wederzijdsheid en nemen ze eerder risico. De onderzoekers tonen hiermee aan dat de verschillende preferenties ruimtelijk en cultureel gecentreerd zijn.

Falk, A., A. Becker, T. Dohmen *et al.* (2015) The nature predictive power of preferences: global evidence. IZA Discussion Paper, 9504.

Hysterese

In een hysteresis heeft een recessie de economie zodanig beschadigd dat er blijvende effecten zijn. Mocht er hiervan daadwerkelijk sprake zijn dan zouden de kosten van het verlies in productie sinds de financiële crisis zijn onderschat. Blanchard *et al.* bekeken de gegevens over productie, werkloosheid en inflatie over de afgelopen vijftig jaar voor ruim twintig ontwikkelde landen. De productie, maar ook de groei, blijft in veel gevallen na een recessie jarenlang relatief laag, wat sterke implicaties heeft voor het monetair beleid. Blanchard *et al.* beargumenteren enerzijds dat het monetair beleid eerder en agressiever moet reageren op een krimpende economie. Anderzijds dient een centrale bank bij een agressief monetair beleid te waken voor een overschatting van potentiële groei, aangezien huishoudens en bedrijven hun verwachtingen voor de groei vertraagd aanpassen. Ook bij een hysteresis zijn de gevolgen van monetair beleid dus dubbelzinnig.

Blanchard, O., E. Cerutti en L. Summers (2015) Inflation and activity – two explorations and their monetary policy implication. *IMF Working Paper*, 230.

Hypotheekschuld

De afgelopen twee decennia is in Nederland de hypotheekschuld nominaal ongeveer verviervoudigd en schommelden de huizenprijzen sterk. Van de Minne en Teppa onderzochten het hypotheekgedrag van Nederlandse huishoudens in de afgelopen tien jaar. Na 2007 is zowel het aanbod als de vraag naar hypotheek significant gedaald. Desondanks konden jonge huishoudens zich in 2014 betere huizen veroorloven dan in 2005. Aan de andere kant verhoogden oudere huishoudens juist hun hypotheek in 2014. De auteurs beargumenteren dat deze huishoudens door de crisis hun huizen in waarde zagen dalen, waardoor ze gedwongen werden hogere hypotheek op te nemen.

Minne, A. van de, en F. Teppa (2015) Demand and supply of mortgage credit. *DNB Working Paper*, 486.

Vooruitziende basketballers

Veel economische modellen nemen aan dat keuzemakers vooruitziend zijn en de consequenties van huidige en toekomstige beslissingen meenemen. Een voorbeeld hiervan is een promotietraject op de werkvloer. In theorie vindt een werknemer zijn motivatie niet alleen in de komende promotie, maar ook in de kwaliteit van zijn collega's en mogelijke toekomstige promoties. Lackner *et al.* onderzochten op basis van basketbaltoernooien in hoeverre deze theorie standhoudt in het veld. Uit Amerikaanse gegevens met ruim 2000 wedstrijden in de periode 1983–2014 correspondeert het aantal overtredingen van een team met de inspanning. Meer overtredingen suggereert dat een team intensiever verdedigt (en aanvalt) en fungeert daarom, volgens de auteurs, als een valide proxy. Uit het onderzoek blijkt dat basketballers minder overtredingen maken wanneer het verschil in kwaliteit met de tegenstander groot is en juist meer overtredingen bij een goede kans op de volgende ronde. Hiermee bevestigen de auteurs de veelgemaakte aanname dat keuzemakers vooruitziend zijn.

Lackner, M., R. Stracke, U. Sunde en R. Winter-Ebmer (2015) Are competitors forward looking in strategic interactions? Evidence from the field. *ROA Research Memorandum*, 10.

Jeugdminimumloon (I)

In 2014 verdiende een op de zes werkenden jonger dan 23 jaar het minimumloon. Dit kwam neer op ongeveer 171.000 banen met een jeugdminimumloon. Ter vergelijking had slechts een op de twintig werkende volwassenen een minimumloonaanbaan. Jongeren werken voornamelijk

1 op de 6
jongeren

in de horeca en zakelijke dienstverlening. Vanaf 2016 bedraagt het minimumloon voor volwassenen 1.524,60 euro per maand.

CBS (2015) Een op de zes jongeren verdient minimumloon. *CBS Persbericht*, 7 december

Belastingontduiking

In Duitsland kunnen belastingontduikers zichzelf vrijwillig aangeven. Ze hoeven dan enkel de verschuldigde belasting (inclusief rente) terug te betalen. In een rationele wereld met perfecte informatie zouden dit soort maatregelen ontduiking juist verhogen, maar in werkelijkheid kan een belastingontduiker van gedachte veranderen en een schuldgevoel krijgen. Uit theoretisch onderzoek van Schmittiel blijkt dat de totale geïnde belastingen stijgen als een overheid de optie aanreikt tot vrijwillige aangifte. Dit is meer het geval als belastingplichtigen niet dan wel van de maatregel afweten. Zelfs als de maatregel de belastingontduiking in eerste instantie stimuleert, zou de overheid achteraf alsnog meer belastinginkomsten hebben. Wanneer de winsten uit de niet geanticiperde maatregel echter zodanig groot zijn, is het winstgevender om de maatregel afwisselend toe te passen.

Schmittiel, H. (2015) *Voluntary disclosure programs for tax evaders*. Tinbergen Institute Discussion Paper, 128.

Decentralisatie

Begin dit jaar kregen gemeentes meer verantwoordelijkheden in jeugdzorg, chronische zorg en inkomenssteun. Vermeulen bespreekt twee eerdere CPB-rapporten omtrent de risico's en de kansen van de decentralisatie van dit sociaal beleid. De overheid financiert de nieuwe verantwoordelijkheden met een vast bedrag, wat de gemeentes prikkelt om hun lokale kennis te gebruiken om de kosten te minimaliseren. Hoewel dit leidt tot efficiëntiewinsten, kan het ook leiden tot een ondervoorziening. Vermeulen noemt als voorbeeld dat gemeentes die meer investeren in jeugdzorg, ook meer jonge families aantrekken. Dit prikkelt gemeentes om minder te investeren in jeugdzorg. Om dit te voorkomen kan de overheid een minimale vereiste stellen. Wanneer dit – zoals bij jeugdzorg – lastig meetbaar is, kan de overheid overgaan op controle en regulatie.

Vemeulen, W. (2015) *Decentralisation of social policy in the Netherlands*. CPB Background Document, november.

Jackpot

Een loonsstijging heeft een tweeledig effect op het aantal uren dat iemand werkt. Enerzijds is het aantrekkelijker om nu meer te werken (substitutie-effect), anderzijds kan door de stijging in inkomen iemand zich veroorloven om juist minder te werken (inkomenseffect). Om het effect van een substantiële stijging in inkomen te onderzoeken, volgden Picchio *et al.* in de periode 2005–2008 hoe Nederlandse loterijwinnaars zich na hun prijs gedroegen op de arbeidsmarkt. Hieruit bleek dat winnaars niet stopten met werken. De auteurs beargumenteren dat de winnaars hun gederfde loon niet konden compenseren met hun gewonnen prijs.

Picchio, M., S. Suetens en J. van Ours (2015) *Labor supply effects of winning a lottery*. *CentEr Discussion Paper*, 9472.

Verbitterd

Hoe immigranten integreren ligt niet alleen aan de immigranten zelf, maar ook aan de plaatselijke bevolking. Poutvaara en Steinhartd brengen in kaart hoe “bitterheid” van de plaatselijke bevolking de houding naar immigranten beïnvloedt. Hierbij interpreteren de auteurs bitterheid als het teleurgesteld en boos zijn omdat je je oneerlijk behandeld voelt. De auteurs vinden op grond van Duitse gegevens uit 2005 en 2010 een sterk verband tussen bitterheid en zorgen richting immigranten. Volgens de auteurs komt dit niet alleen door een sterke concurrentie op de arbeidsmarkt, maar koesteren verbitterde mensen ook enige wrok richting immigranten.

Poutvaara, P. en M.F. Steinhartd (2015) *Bitterness in life and attitudes towards immigration*. *CESifo Working Paper*, 5611.

Jeugdminimumloon (II)

In Nederland is het minimumloon gekoppeld aan de leeftijd. Dit loopt stapsgewijs op van dertig procent van het volwassen minimumloon op 15-jarige leeftijd tot honderd procent ervan op 23-jarige leeftijd. Een veelgemaakt bezwaar hiertegen is dat werkgevers hun werknemers discrimineren op basis van leeftijd en vervangen door jongere werknemers. Kabátek analyseerde in hoeverre dit klopte met data van het CBS in de periode 2006–2012. 2275 van de 900.000 jaarlijks ontslagen werknemers tussen de 15 en 23 jaar bleken binnen drie maanden voor hun verjaardag te zijn ontslagen. Vooral de jeugdwerknemers met een laag loon worden eerder ontslagen rond hun verjaardag. Deze werknemers, een vijfde van het totaal van 2,3 miljoen aan jonge werknemers, hadden een kans van vijf tot zes procent om drie maanden voor hun verjaardag ontslagen te worden. Het onderzoek bevestigt hiermee dat werkgevers hun werknemers vervangen wanneer ze ouder en daarmee duurder worden.

Kabátek, J. (2015) *Happy birthday, you're fired! The effects of age-dependent minimum wage on youth employment flows in the Netherlands*. *IZA Discussion Paper*, 9528.

Publicatieprikkel

Een hoogleraar heeft voornamelijk twee taken waaraan hij zijn tijd besteedt: onderwijzen en onderzoeken. Veel universiteiten stimuleren voornamelijk goed onderzoek en beoordelen hoogleraren op hun publicaties. De Philippis onderzocht hoe de nadruk op onderzoek de kwaliteit van onderwijs beïnvloedt met gegevens over studenten en docenten van de Bocconi Universiteit in Milaan in de periode 2001–2011. Ze maakte gebruik van het feit dat Bocconi vanaf 2005 nadrukkelijk meer onderzoek stimuleerde. Hierbij fungeerden tijdelijke docenten, die niet door de maatregel werden getroffen, als een controlegroep. Uit de analyse blijkt dat hoogleraren door de stimulans meer tijd gingen besteden aan onderzoek ten koste van het onderwijs. De sterke onderzoeks-prikkels helpt een universiteit ook om goede onderzoekers te behouden. Verder blijkt dat goede onderzoekers gemiddeld ook goede docenten zijn.

De Philippis, M. (2015) *Multitask agents and incentives: the case of teaching and research for university professors*. *CEP Discussion Paper*, 1386.

Verdacht

In totaal zijn er in 2014 33.400 50-plussers geregistreerd als verdachte van een misdrijf, goed voor een op de zes verdachten. In 2007 bedroeg het aantal verdachte 50-plussers nog 37.300. Het aandeel verdachte 50-plussers is vier keer minder dan het aandeel verdachte 50-min-

33.400

vijftigplussers

ners. 18 jaar is de meeste voorkomende leeftijd onder de verdachten. Ouderen worden vooral verdacht van winkeldiefstal, rijden onder invloed en mishandeling..

CBS (2015) *Een op de zes verdachten is 50-plus*. *CBS Persbericht*, 3 december.